

İŞLETME YÖNETİMİNİN ALDIĞI KARARLARDA MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ETKİSİ VE ÖNEMİ: KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERDE BİR ARAŞTIRMA

Yaşar ÖZ* ve Hasan YAVUZ**

Özet

İşletmelerin içinde bulunduğu yoğun rekabet ortamı gün geçtikçe şiddetini arttırmaktadır. Bu ortamda işletmelerin faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmeleri, bilgiyi ve bilgi teknolojilerini etkin kullanmalarına bağlıdır. İçinde bulunduğumuz çağa da adını veren “bilgi”, işletmeler için en önemli sermayelerden birisidir. Bilgi çağında bilginin önemini anlayan ve bu bilgileri, bilgi sistemleri aracılığıyla aktif olarak kullanabilen işletmeler başarılı olacaktır. Bu çalışma ile amaçlanan işletme yönetiminin aldığı kararlarda muhasebe bilgi sisteminin ve muhasebe bilgilerinin önemine dikkat çekmektir.

Bu çalışmada muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimi tarafından alınan kararlar üzerindeki etkileri araştırılmış ve muhasebe bilgi sistemini etkin kullanmanın işletmelere sağlayacağı faydalar üzerinde durulmuştur. Bartın ilinde faaliyet gösteren KOBİ’ler üzerinde yapılan anket çalışması ile işletmelerin muhasebe bilgi sistemleri incelenmiş, işletme yöneticilerinin muhasebe bilgilerine verdikleri önem düzeyleri ölçülmeye çalışılmış ve işletme yöneticilerinin muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen muhasebe bilgilerinden yararlanıp yararlanmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karar Alma Süreci, Küçük ve Orta Ölçekli İşletme (KOBİ), Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)

The Effect and Importance of Accounting Information System on the Decisions Take by the Administration of an Enterprise: A Research on SMEs

Abstract

The intensive competitive atmosphere that the enterprises are faced with increases its severity day by day. In this environment, enterprises can sustain their operations efficiently depending on their use of information and information technologies effectively. The “information” which gives its name to the era we are in, is one of the most important capitals for enterprises. In the information age, only the enterprises that are able to understand the importance of information and use this information through information systems will be successful.

In this study, the effects of accounting information system on the decisions taken by the administration of an enterprise are examined and the benefits of using accounting information system for enterprises are handled. The accounting information systems of enterprises are examined, the level of importance assigned by the administrators of enterprises to accounting information is measured, and whether or not the administrators of enterprises make use of the accounting information provided by accounting information system is determined through a questionnaire carried out on the SMEs operating in Bartın.

KeyWords: Decision-Making Process, Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs), Accounting Information System (AIS)

* Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Bartın, yasaroz@bartin.edu.tr.

** Öğr. Gör., Bartın Üniversitesi, MYO, İşletme Yönetimi Programı, Bartın, hyavuz@bartin.edu.tr.

GİRİŞ

Bilindiği üzere işletmelerin temel amaçları kâr elde etmek ve sürekliliktir. İçinde bulunduğumuz yoğun rekabet ortamında KOBİ'ler ayakta kalabilmek için bu ortama ayak uydurmak zorundadır. Günümüzde bilgi ve bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte bilginin önemini daha da artmıştır. Doğru, güvenilir ve zamanlı bilgiyi elde edebilen ve kullanabilen işletmeler diğer işletmelere rekabet üstünlüğü sağlayacaktır. Yönetim bilgi sistemleri içinde bulunan muhasebe bilgi sistemi (MBS), işletme yönetimi için ayrı bir öneme sahiptir.

Muhasebe bilgi sistemi işletmelerin verimliliğinin ve etkinliğinin artırılmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Bu sistemin temeli işletmede bölümler arası koordinasyonu sağlamak ve toplanan bilgileri diğer işletme bölümleri ile ortak bir kurgu içinde bilgi kullanıcılarına sunmaktır. Muhasebe bilgi sistemi işletmeyi bir bütün olarak belirlerken aynı zamanda her bir bölüm için faaliyetlerin daha sağlıklı yürütülmesini sağlayan bir sistemdir. İşletmenin sürekliliğinin sağlanması ve ortak bir işletme kültürünün oluşması açısından muhasebe bilgi sistemi son derece önemlidir (Şaklak ve Buran, 2010: 2).

Yapılan çalışmalarda, KOBİ yöneticilerinin karar alma sürecinde MBS'nin ürettiği bilgileri yeteri kadar kullanmadıkları görülmektedir. Hâlbuki işletme yönetiminin karar alırken kullanabileceği objektif, kesin ve yönlendirici yegâne bilgi muhasebe bilgi ve raporlarıdır. Muhasebe bilgileri anahtar göstergelere benzetilebilir. Nitekim bu konuyla ilgili olarak muhasebe biliminin kurucularından biri olarak kabul edilen Abdullah Püser Mohammed bin Kiya el-Mazandarani, 1363(Hicri 765)'de Risale-i Felekiyye adlı eserinde muhasebenin ve muhasebe bilgisinin önemi üzerinde durmuştur. Bu durum 14. yüzyılda böyle olduğu gibi bugün de aynıdır. Hatta günümüzde bilginin öneminin artması ile MBS'nin ürettiği bilgiler işletme yönetimi ve diğer bilgi kullanıcıları için ayrı bir önem kazanmıştır.

İşletme yönetiminin en önemli fonksiyonlarından birisi zamanında, doğru kararlar alabilmektir. İşletme yönetiminin yanlış kararlar almasını önlemek açısından, MBS ve bu sistemin ürettiği bilgiler büyük bir önem arz etmektedir. Zira işletme yönetiminin ihtiyaç duyacağı birçok bilgi bu sistem tarafından üretilen tablo ve raporlar aracılığıyla elde edilmektedir. Bu çalışmada Bartın ilindeki KOBİ'lerin MBS'leri incelenmiş ve işletme yöneticileri karar alırken muhasebe bilgilerine başvurup başvurmadıkları ve aldıkları kararlarda bu bilgilere ne kadar önem verdikleri araştırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma ile MBS'nin işletme yönetiminin kararlarındaki yeri ve önemi; işletmelerin ve işletme yöneticilerinin demografik durumu ve MBS'nin yapısı ile ilgili bir takım değişkenlere göre incelenmek istenmiştir. Bu sebeple Bartın ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerden bir örneklem alınmış ve küçük ölçekli ve orta ölçekli işletmeler üzerinde bir anket uygulanmıştır. Ankette işletmelerin demografik değişkenleri ve MBS'nin yapısı ile yönetim kararlarında MBS'nin yeri

ve önemi arasındaki ilişki incelenmek istendiği için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Daha önce Bartın ilindeki KOBİ'ler üzerinde böyle bir araştırma yapılmamıştır. Bu çalışma bu yönü ile hem Bartın için, hem de ülkemizdeki diğer KOBİ'ler için önem arz etmektedir.

I. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde MBS'nin KOBİ'lerin yönetiminde yeri ve önemini, MBS'nin kurumsallaşma üzerine etkilerini, Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) ile MBS'nin ilişkisini, MBS'nin karar alma süreçlerine etkisini ve MBS'nin etkinlik ve verimlilik üzerine etkilerini araştıran yerli ve yabancı tez ve makaleler bulunmaktadır.

Yılmaz (2010), KOBİ'lerin yönetiminde MBS'nin yeri ve önemini üzerine bir araştırma yapmış ve Ankara'da tekstil işletmelerinde bir uygulama gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda, işletmelerin MBS'ne vermiş olduğu önemin artması gerektiği sonucuna varılmıştır. KOBİ yöneticilerinin işletme bünyesinde muhasebe departmanı oluşturması gerektiği, bu departmanlara gerekli yetki ve sorumluluklar verilerek güçlendirilmesi ve buralarda uzman kişilerin çalışması gerektiği ile ilgili önerilerde bulunmuştur.

Kaynar (2010) ise, MBS'de üretilen temel performans göstergelerinin karar verme süreçlerinde kullanılması konusunda bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda, işletmelerin bilgisayarlı muhasebe sistemlerine sahip oldukları halde bu sistemleri etkin kullanacak uzman kişilere sahip olmadıkları ve muhasebe bilgilerini karar alma süreçlerinde kullanmadıkları, yöneticilerin de bilgi ve bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanamadıkları sonucuna varılmıştır.

Kaygusuzoğlu ve Uluyol (2013), yapmış oldukları çalışmada, işletme yöneticilerinin muhasebe bilgilerini kullanım düzeyini araştırmış ve Adıyaman ilindeki KOBİ'ler üzerinde bir uygulama yapmıştır. Çalışma sonucunda, KOBİ'lerin muhasebe bilgilerini daha çok vergi amacına yönelik olarak kullandıkları görülmüştür. Ayrıca KOBİ'lerin kurumsallaşma ve uzman personel istihdam etme konusunda sorunlar yaşadığı vurgulanmıştır.

Çidem (2013), MBS'nin etkinliğini araştırmış ve Kayseri ilinde KOBİ'ler üzerinde bir çalışma yapmıştır. Yaptığı çalışmada MBS etkinliği ile işletme performansı arasında karşılıklı etkileşim olduğu ve MBS etkinliğinin işletme performansını artırdığı sonucuna varmıştır.

Akgün ve Kılıç (2013), yapmış oldukları çalışmada, MBS'nin işletme yönetiminin etkinliği üzerindeki etkilerini araştırmış ve Tuz Gölü işletmelerinde bir uygulama yapmışlardır. Tuz Gölü işletmelerinin MBS'den yararlanmakta olduğu,

MBS uygulamalarının bu işletmelere yenilik getirdiği ve bu yeniliklerin yönetsel kararların etkinliğini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Dalğar vd. (2014), tarafından Batı Akdeniz. Bölgesinde MBS'nin kullanımı konusunu araştıran bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda yöneticilerin karar alırken muhasebe bilgi sistemi çıktılarını kullanarak kararlarındaki belirsizlikleri en aza indirdiği tespit edilmiştir.

Grande ve diğerlerinin (2011), İspanya'da KOBİ'ler üzerinde yaptıkları araştırmada, MBS'ni kullanan işletmelerde daha iyi performans ölçütleri görülmüş yani MBS ile işletme performansı arasında olumlu bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Sumritsakun (2012), Tayland'daki şirketlerin muhasebe yöneticileri üzerinde yaptığı çalışmada, muhasebe uygulama kalitesi ve bilgi güvenliğinin MBS'nin etkinliğini arttırdığını tespit etmiştir.

Dalabeeh ve Alshbiel (2012), yapmış oldukları çalışmada, MBS'nin her seviyede karar alıcılara güncel, doğru ve güvenilir bilgiler sağlayarak karar almalarına yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca MBS'nin organizasyonun içinde olduğu ve organizasyonun tamamını kontrol ettiğinden dolayı önemli olduğu vurgulanmıştır.

Konu ile ilgili yapılan birçok araştırmanın sonucuna göre, başta küçük ve orta ölçekli işletmeler olmak üzere birçok işletme tarafından muhasebe bilgilerine yeterince önem verilmediği, muhasebe sisteminden elde edilen bilgilerin işletme yönetimine sağlayacağı katkının farkında olmadıkları, finansal tabloların ise sadece yasal yükümlülükler nedeniyle hazırlandığı belirlenmiştir (Kaygusuzoğlu ve Uluoy, 2011: 304-305).

Bu çalışmada da MBS'nin işletme yönetiminin aldığı kararlar üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmamızda işletmelerin MBS'leri değerlendirilmiş ve işletme yönetiminin aldığı kararlarda muhasebe bilgilerini kullanıp kullanmadığı veya hangi karar türlerinde MBS'ne daha çok başvurulduğu tespit edilmiştir. İşletme yöneticilerinin muhasebe bilgilerine verdikleri önemi etkileyen unsurlar belirlenmiştir. KOBİ'lerin MBS'lerini daha etkin ve verimli kullanmalarının onlara sağlayacakları faydalar üzerinde durulmuş ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

II. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

Muhasebe, işletmedeki bilgi ihtiyacını karşılayabildiği derecede faydalı olabilecek bir sistemdir. Muhasebe, bir bilgi sistemi olarak düşünüldüğünde, bilgi kullanıcılarının isabetli kararlar almalarına yardımcı olacak verilerin toplanması, işlenmesi ve iletilmesinden oluşan bir süreci ifade eder (Yazıcı, 2010: 203).

En küçük işletmeden en büyük işletmeye kadar tüm organizasyonlar muhasebeye ihtiyaç duyar. Bir MBS, personel kayıtları, üretim ile ilgili veriler ve finansal verilerin kombinasyonudur (Horngren vd., 2005: 282).Muhasebe bilgi sisteminin temeli, işletmede bölümler arasında koordinasyonun sağlanması, toplanan verilerin ortak bir esas dâhilinde değerlendirilip bilgi kullanıcılarına gerektiği anda anlamlı bir şekilde iletilmesidir. Muhasebe bilgi sisteminin diğer bilgi sistemlerinden ayıran temel özellik, bu sistemin işlemlere olan finansal etkisi ile ilgilidir (Ömürbek, 2003: 123).

Literatürdeki birçok tanım incelendiğinde; muhasebe bilgi sisteminin, işletme içi ve işletme dışı finansal bilgi kullanıcılarına, işletme faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi, planlanması ve denetlenmesi için gerekli olan bilgileri finansal tablolarla sunan bir bilgi sistemi olduğu şeklinde bir genel görüş ortaya çıkmıştır.

Modern Muhasebe Bilgi Sistemleri işletme performansını artıracak büyük bir potansiyele sahiptir (Daoud ve Triki, 2013: 1). Otomasyonlu Muhasebe Bilgi Sistemi, özellikle küresel teknolojilerin geliştiği çağımızda işletmelerin etkinliğini artırmak amacıyla finans departmanı için gerekli araçları üretmektedir (Onalapo ve Odetayo, 2012: 183). Görüldüğü üzere MBS tarafından üretilen veya üretilebilecek raporlar işletme yönetimi için hayati önem taşımaktadır. Muhasebe bilgilerinin etkileri sadece karar almayı kolaylaştırmakla sınırlı değildir. Aynı zamanda, rasyonel kararların uygulanması, yürütülen faaliyetlerin etkinliğini, verimliliğini ve kârlılığını da arttırmaktadır. Muhasebe, etkin bir yönetimin en önemli aracıdır. İşletme yöneticileri muhasebe raporlarındaki verilere dayanarak kararlar almalı ve yönetim politikalarını belirlemelidirler.

MBS'nin tasarımı da muhasebe sisteminin başarısını etkilemektedir. Gerek bilgisayarlı gereksebilgisayarsız olsun, etkili bir muhasebe bilgi sistemi şu unsurlara sahip olmalıdır (Horngren vd., 2005: 282):

- Kontrol (Zamanında kayıtların tutulup tutulmadığı gibi.)
- Esneklik (Zaman içerisinde değişen sisteme uyum sağlama.)
- Uygunluk (Personel ve örgütsel yapıya uygunluk)
- İyi bir maliyet-gelir ilişkisini sağlama.

Muhasebe bilgi sistemi, muhasebe bilgisi için bir dağıtım sistemidir. Bu sistemin amaçları şunlardır (Heagy vd, 2013: 4):

- Bir organizasyonun yasal/meşru (zorunlu ve isteğe bağlı) raporlama ihtiyaçlarını karşılamak,
- İhtiyaç olduğunda, amaca uygun ve doğru muhasebe bilgisi sağlamak,

-Satış taleplerinin alınmasından, borçların ödenmesine, banka hesaplarının uzlaştırılmasına kadar birçok işletme süreçlerini yürütmek veya en azından buna imkân sağlamak/müsaade etmek,

-İşletmeyi, muhasebe verilerinin suistimal edilmesinden kaynaklanan muhtemel risklere karşı korumak.

MBS'nin etkinliği beş boyut içermektedir. Bunlar; muhasebe sistemi uygulama kalitesi, iç kontrol etkinliği, stratejik planlama kazanımı, önemli faaliyet bağlantısı ve eşsiz bilgi kaynağı olma özelliğidir. Muhasebe uygulamalarının bilgi güvenliği ve kalitesi sayesinde, muhasebe bilgisinin faydasının artmakta olduğu görülmektedir. Önemli faaliyet bağlantısı da, muhasebe bilgilerinin güncelliği sayesinde muhasebe bilgilerinin faydasını arttırmaktadır (Sumritsakun, 2012: 111).

III. KARAR ALMA SÜRECİ VE BİLGİ SİSTEMLERİ

Yöneticiler, belirlenen amaçlar doğrultusunda önce nelerin yapılacağına ve nasıl yapılacağına dair planlama yapar, sonra planlarda belirlenen işleri ve bu işleri yapacak kişileri bir araya getirerek organize eder (örgütler). Daha sonra işlerin çalışanlar tarafından etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlar (yöneltme), tüm bu faaliyetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesini temin eder ve sonunda ulaşılan sonuçları kontrol eder, değerler, yeniden kararlar alır ve planlarını revize ederek bu süreci yeniden başlatır (Ulukan, 2012: 116).

A. KARAR ALMA SÜRECİ VE BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

Karar alma, örgütsel eylemlerin odağını oluşturmaktadır. Yoğun rekabet koşullarında karar almak için verilerin toplanması, değerlendirilmesi, alternatiflerin belirlenmesi ve en etkin olan seçeneğe karar verilmesi ve nihayetinde bu işlemin bir an önce yapılması, karar vericiler için hayati önem taşımaktadır. Karar alma aslında bilgiyi işlemektir. Yönetici bilgiyi işleyerek karar alacak ve bu karar uygulamaya geçirilecektir. Bilişim Teknolojileri ve Bilişim Sistemleri, Karar Destek Sistemleri, Uzman Sistemler gibi birçok araç karar alma sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Genel anlamda, bilişim teknolojileri karar almayı insan gücünün tekeldenalarak bilgi teknolojileri destekli karar sistemlerine aktarmaktadır (Kalay, 2010: 76-77). Günümüzde artan rekabet koşulları altında, işletmelerin hayatta kalabilmek için bu sistemleri çok etkin ve verimli bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bilgiyi zamanlı ve verimli kullanan işletmeler başarılı olacaktır.

İşletme kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılması her şeyden önce, yönetimin alternatif yollardan birinin veya diğerinin seçimi niteliğinde alacağı kararlarla olur. Yöneticinin kararları işletmeyi başarıya yada başarısızlığa götürdüğü içindir ki, modern işletmecilikte karar verme (karar alma) yönetme işinin temeli olarak kabul edilmektedir. Hatta ABD'li bilim insanı H.A. Simon

daha da ileri giderek yönetme faaliyeti ile karar alma sürecini eş anlamlı olarak kabul etmektedir (Mucuk, 2011:379). Karar alma, işletme yönetiminin en önemli fonksiyonudur diyebiliriz.

Kurum ve kuruluşlarda iyi karar alınmasına yardımcı olabilecek hususlar şunlardır (İmrek, 2003: 7):

-Karar alma durumunda olan yöneticiler sadece karar almak için karar almamalıdır.

-Karar alma durumunda olan kişilerin yetki seviyeleri tespit edilip kendilerine yazılı olarak bildirilmiş olmalıdır. Yöneticiler bu yetki sınırları içinde inisiyatiflerini kullanabilmelidir.

-Karar alıcılara konuları ile ilgili yeterli bilgi ve veri, zamanında ve eksiksiz olarak iletilmelidir.

-Karar alma durumunda olan kişilerin ilgili konuda karar alabilecek kapasitede bulunması zorunludur.

-Karar alıcıların konuya hazırlıklı ve hâkim olması gerekir.

Karar alma süreçlerini etkin hale getirebilmek için işletmelerin ayrıntılı bir muhasebe örgütlenmesi ve sistemi geliştirmesi gerekir. Bu örgütlenme ve sistem, ilgili kişilerin gerekli bilgilere zamanında ve doğru olarak ulaşmalarını sağlamak için gereklidir (Haftacı, 2013: 16).

Bilişim teknolojilerinin karar alma sürecindeki etkileri ve yararları şu başlıklar altında toplanmaktadır (Kalay, 2010: 76-77):

Karar Alma Sayısında Artış: Bilgisayarlar karar almada büyük miktarda bilgiye ulaşma ve değerlendirme imkânı tanıyarak, alternatifleri arttırmış ve karar alıcının hızlı değerlendirmesine imkân tanıyıp karar sayısının artmasına sebep olmuştur.

Planlama Döneminde Kısalma: Bilişim sistemlerine aktarılan karar alma fonksiyonu, çevre ile karar alanlar arasında geri bildirim imkânı tanıyarak gerekli değişikliklerin zamanında yapılmasını sağlar. Planlama süresi kısaltmakta ve tahminlerdeki hata riski minimuma inmektedir.

Karar Almayı Kişisellikten Kurtarma: İşletmelerde çalışanların işi ile ilgili olarak yapması gerekenleri üstünden ya da başkasından öğrenmesi yerine bilişim sistemlerinden öğrenmesi ile kararlar, kişisellikten uzaklaşmış olacaktır.

Kullanılan Bilginin Niteliğinde Değişme: Bilişim teknolojileri yönetimin alacağı kararlar ile ilgili gerekli bilgilerin toplanması ve analiz edilmesinde etkinlik sağlayarak daha sağlıklı ve nitelikli bilgilere ulaşma imkânı sağlar. Nitelikli bilgi; zamanlı, amaca uygun ve yeterli olma gibi özellikleriyle, yöneticilerin daha rasyonel kararlar almasına imkân tanır.

Karar Alma Fonksiyonunda Değişme: Bilişim teknolojileri, özellikle operasyonel düzeyde yer alan personele yeterli bilgi sağlayarak, karar alma fonksiyonunu yerine getirmelerine ve alınan kararların da üst yönetim tarafından rahatlıkla izlenmesini sağlayarak karar almada yerelleşmeye neden olabileceği gibi bazı durumlarda da merkezileşmeye neden olabilir.

İdari İşlerin Niteliğinde Değişme: Bilişim teknolojileri özellikle rutin işleri astlara devrederek yöneticilere asli vazifeleri olan planlama, yürütme ve denetim için daha fazla zaman kazandırmaktadır.

B.İŞLETME YÖNETİMİNİN ALDIĞI KARARLARDA MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Bilgi, içinde bulunduğumuz teknoloji çağında iş dünyasında başarının ön koşulu haline gelmiştir. Yönetim açısından bilgi; işletme ve işletme ile ilgili sistemler hakkında karar almaya katkı sağlayan, iç ve dış kaynaklardan elde edilen verilerin işlenmesiyle üretilen göstergelerdir. Bilgi, yöneticilerin kararlarına yönelik olarak anlamlı şekilde işlenmiş olmalı ve kararlar için gerçek bir değer taşımalıdır. Karar alma işleminde yöneticinin doğru ve etkin kararlar alabilmesi için, tüm alternatiflerin belirlenmesi ve bunlarla ilgili tüm bilgilerin elde edilip değerlendirilmesi gereklidir. Yöneticinin başarısı, karar alma aşamasında elde edeceği bilginin yerindeliği, geçerliliği ve güncelliğine bağlıdır (Kaynar, 2010: 25). İşletme yöneticilerinin en önemli fonksiyonu zamanında doğru kararlar almaktır.

Muhasebe bilgi sistemi, işletme yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim sorumluluğunu yerine getirerek, işletme eylemlerinin kontrolünü mümkün kılmaktadır. Geleceğe ilişkin işletme eylemlerini planlamak için gerekli bilgileri sağlamaktadır. Bu bilgilerden hareket edilerek işletmenin geleceği ile ilgili stratejik yönetim planlarının yapılması da mümkün olmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminin, yönetim bilgi sisteminin ayrılmaz bir parçası olması sebebiyle, kurumsal yönetim anlayışının başarılı olabilmesi için muhasebe bilgi sisteminin etkin bir şekilde işlemesi gerekir (Güney, 2013: 279-280). Kurumsallaşmış işletmeler ve uzman yöneticiler muhasebe bilgi sistemini çok iyi özümsemeli ve etkin bir şekilde kullanmaya gayret göstermelidir.

MBS'lerin görevi, Yönetim Bilgi Sisteminden gelen bilgi taleplerini karşılamaktır. Bu bilgi, işletme yöneticileri, işletmenin diğer bölümleri, işletme sahipleri ve denetim yapanlar tarafından kullanılır. MBS'nin sağladığı bilgi, işletme içinde ve dışında alınan kararların temelini oluşturur. (Toth, 2012: 92). İşletme yönetimi için belirleyici unsurlar ve anahtar göstergeler muhasebeden alınmaktadır. Günümüzdeki bilgi ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler de dikkate alındığında MBS'lerin kullanımı kolaylaşmış ve önemi de artmıştır.

MBS'leri bütün bilgi sistemlerinin parçasıdır. MBS her seviyedeki karar alıcılara güncel, doğru ve kesin bilgi sağlayarak onların doğru kararlar almasına yardımcı olması için önemli ve etkin rol oynamaktadır. Bu bilgiler, güncel günlük verilerden derlenmiş raporlar ve bilançolardan elde edilmektedir (Dalabeeh ve Alshbiel, 2012: 893).

Muhasebe bilgi sisteminden sağlanan bilgiler işletme kararlarında kullanıldığı sürece işletme için bir anlam ifade edecektir. İşletme yöneticilerinin işletme ilgili kararları alırken muhasebe bilgi sistemi çıktılarında yararlanmaları doğru karar almaları açısından son derece önemlidir. İşletmelerde profesyonel yöneticilerin muhasebe bilgi sistemi çıktılarını kullanılarak almaları gereken belli başlı kararları şöyle sıralamak mümkündür (Mizrahi, 2011: 311-312):

- Satılacak malların miktarlarının ve satış zamanlarının belirlenmesi,
- Malların satış fiyatının oluşturulması,
- Üretilcek mamullerin miktarlarının ve üretim zamanlarının belirlenmesi,
- Üretim için gerekli olan hammadde ve diğer girdilerin nitelik ve miktarlarının saptanması,
- Üretimde kullanılması gereken makine kapasitesinin saptanması,
- Üretimde kullanılması gereken işgücünün hesaplanması,
- Satın almalar ile ilgili uygun ödeme koşulların saptanması,
- İşletmenin hangi alanlara yeni yatırımlar yapacağını belirlenmesi,
- Yatırımların nasıl finanse edileceği ile ilgili kararlar,
- Optimal sermaye yapısının belirlenmesi ile ilgili kararlar,
- Alacak, stok ve duran varlık yönetim politikalarının saptanması ile ilgili kararlar,
- Kâr planlaması.

Yönetim kararları almada muhasebenin rolü, bir sorunu çözmeye yardımcı olacak özellikteki bilgiyi bulmaya ve bu bilgiyi ilgili yöneticilere sunmaya yöneliktir. Periyodik raporlar veya özel analizlerdeki muhasebe bilgisi genellikle, fiyatlama, üretim seviyeleri ve üretim programı, dış kaynak kullanımı, stok planları, müşteri hizmetleri, işçi müzakereleri ve sermaye yatırımlarını içeren kararları almada kaynak niteliği taşımaktadır. Araştırmalar muhasebe bilgisinin, organizasyondaki yöneticilerin bilgisini arttırdığını ve buna bağlı olarak istenen organizasyonel kararları almadaki yeteneklerinin geliştiğini ve alınan kararların niteliği üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Kalmış ve Dalgın, 2010: 114).

İşletmelerin muhasebe departmanları muhasebe raporları ile yöneticilerin önemsedikleri noktaları açıklığa kavuşturmak için özellikle bir araya getirilmiş bilgileri sağlarlar. Muhasebe bilgileri yöneticilere hedef belirleme, değişik karar seçeneklerini tanımlama, değerlendirme, bunlar arasında tercih yapma gibi sorumluluklarını gerçekleştirmede yardımcı olur. Böylece yöneticiler, muhasebeciler ve muhasebe bilgi sistemi sayesinde tam ve doğru bilgilere dayandırdıkları kararlarını daha etkin hale getirirler (Haftacı, 2013: 18).

Muhasebe bilgi sistemi etkin bir şekilde uygulanırsa işletmeye şu değerleri katacağı söylenebilir (Canbolat, 2006: 68):

- İşletmeye yüksek kaliteli ürün geliştirme veya yüksek kaliteli servis üretme imkânı sağlama, maliyeti azaltma veya aranan bir işletme çehresi kazandırma,
- Verimlilik artışı,
- Daha iyi karar almak için tam zamanında ve güvenilir bilgi sağlama,
- Rekabet avantajı sağlama,
- İletişim sağlama,
- Kullanılabilir bilgi sağlama.

Görüldüğü gibi işletme kendi bünyesine uygun bir muhasebe bilgi sistemi geliştirir ve uygular ise içinde bulunduğu rekabet ortamında hem maliyet azaltma hem de verimlilik artışı gibi işletmenin karlılığını artırıcı ve sürekliliğine katkı sağlayacak bir avantaj sağlayacaktır.

IV. ALAN ARAŞTIRMASI

A. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu çalışmanın amacı, KOBİ'ler için muhasebe bilgi sisteminin önemine dikkat çekmek ve işletme yöneticilerinin alacakları kararlarda muhasebe bilgilerini kullanmanın sağlayacağı faydaları ortaya koymaktır. Bu genel amaçlar çerçevesinde, Bartın ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerden bir örneklem grubu belirlenmiş ve bir araştırma anketi oluşturulmuştur. Araştırma anketimiz dört bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümde işletme yöneticisine ve işletmeye ait demografik bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümünde işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinden yararlanma düzeyini ölçmeye yönelik olarak 5'li Likert ölçeğine göre hazırlanmış sorular yer almaktadır. Anketimizin son bölümünde de işletme yönetiminin aldığı çeşitli karar türlerine yer verilmiş ve işletme yönetiminin bu kararları alırken MBS'den yararlanma düzeyini ölçmek üzere 5'li Likert ölçeğine göre hazırlanmış sorulara yer verilmiştir.

Uygulama kapsamına Türkiye'de ve Dünyada önemli bir yeri olan küçük ve orta ölçekli işletmelerden Bartın ilinde faaliyet gösteren küçük işletmeler ve orta ölçekli işletmeler dâhil edilmiştir. Çalışmamızda on kişiden az işçi çalıştıran mikro

işletmeler, muhasebe bilgi sistemlerinin oturmamış olması ve bu konuda sağlıklı bilgi alınacak personel bulunmaması nedeniyle ana kütleye katılmamıştır. Bartın Ticaret ve Sanayi Odasının verilerine göre 1.075 adet küçük ve orta ölçekli işletme ana kütle olarak alınmıştır. Söz konusu ana kütlede Basit Rastgele Örneklem Yöntemine göre sektörel bazda 100 işletme belirlenmiş ve bu işletmelere anket uygulanmıştır. Bu işletmelerden 75 tanesinden dönüt alınmıştır. Örneklemin sınırlandırılmasında zaman ve maliyet faktörleri etkili olmuştur.

Anket çalışmasının değerlendirilmesinde öncelikle, araştırmaya katılan işletme yöneticileri ve işletmelerde ilgili sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra da çeşitli bağımsız değişkenlerin genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyine etkilerini ölçmek için kullanılan Ki kare testi ve Pearson korelasyon katsayıları değerlendirilmiştir. İşletme yöneticilerine ait demografik bilgiler, işletmelere ait demografik bilgiler ve işletmelerin MBS'lerinin yapısı ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyini ölçen istatistik sonuçları aşağıdaki tablolarda incelenmiştir.

B. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Anket çalışmamızda işletmelerin muhasebe bilgi sisteminin etkinliğini ölçmeye yönelik 10 adet soru bulunmaktadır, işletme yönetiminin aldığı kararlarda MBS kullanım düzeyini ölçmeye yönelik de 11 adet soru bulunmaktadır. Anket çalışmamızda toplam 21 adet soru sorulmuştur. Uygulanan anketin güvenilirliği Cornbach's Alpha (α) katsayısı kullanılarak ölçülmüştür. Cronbach's Alpha değeri tüm sorular için 0,902 çıkmıştır. Bu rakam ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. MBS etkinliğini ölçmeye yönelik sorular için Cronbach's Alpha değeri 0,805 çıkmıştır yani ölçek yüksek düzeyde güvenilirdir. Yine aynı şekilde işletme yönetiminin aldığı kararlarda muhasebe bilgi sisteminin önemini ölçmeye yönelik sorular için de Cronbach's Alpha değeri 0,909 çıkmıştır. Bu rakam da ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anket çalışmasının değerlendirilmesinde öncelikle, araştırmaya katılan işletme yöneticileri ve işletmelerde ilgili sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra da çeşitli bağımsız değişkenlerin genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyine etkilerini ölçmek için kullanılan ki kare testi ve Pearson korelasyon katsayıları değerlendirilmiştir. İşletme yöneticilerine ait demografik bilgiler, işletmelere ait demografik bilgiler ve işletmelerin MBS'lerinin yapısı ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyini ölçen istatistik sonuçları aşağıdaki tablolarda incelenmiştir.

1. Araştırmaya Katılanlara İlişkin Sosyo-Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan işletme yöneticilerinin cinsiyet, öğrenim durumu, işletmedeki konumu ve mesleki deneyimi gibi sosyo-demografik bilgiler ile işletmelerin faaliyet süreleri, hukuki mahiyetleri, faaliyet alanı, işletmenin

büyüklüğü, muhasebesinin nerede tutulduğu ve muhasebenin niçin tutulduğuna yönelik bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Ankete katılan işletme yöneticilerinden %78,7'sinin(59 kişi) erkek olduğu görülmektedir. İşletme yöneticilerinin eğitim durumuna bakıldığında %60'nın (45 kişi) yükseköğretim (ön lisans ve lisans) mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %54,7'sinin (41 kişi) patron-yönetici olduğu ve diğerlerinin ise muhasebe müdürü, mali işler müdürü ve diğer pozisyonlarda olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleki tecrübelerine bakıldığında %61,3'ünün (46 kişi) mesleki tecrübesinin 10 yıl ve üzeri olduğu %38,7'sinin (29 kişi) de mesleki tecrübelerinin 10 yılın altında olduğu görülmektedir.

İşletmelerin %64'ünün (48 işletme) on yıldan fazla süredir faaliyet gösterdiği, işletmelerin %36'sının (27 işletme) şahıs işletmesi, %30,7'sinin (23 işletme) Limited Şirket olduğu, işletmelerin % 22,7'sinin (17 işletme) gıda sektöründe, %25,3'ünün(19 işletme) inşaat sektöründe faaliyet gösterdiği, işletmelerin %34,7'sinin (26 adet) küçük işletme, %65,3'ünün (49 adet) orta ölçekli işletme olduğu görülmektedir.

Ankete katılan işletmelerin %45,3'ünün (34 işletme) muhasebe kayıtlarını tamamen işletme dışında bir muhasebe bürosuna tutturduğu, ankete katılan işletmelerden %26,7'sinde (20 işletme) sadece işletme bünyesinde muhasebe kayıtları tutulurken %28'inde (21 işletme) hem işletme bünyesinde hem de işletme dışında muhasebe kayıtları tutulmaktadır. Ankete katılan işletmelerin %78,7'sinin (59 işletme) muhasebe kayıtlarını bir bilgi kaynağı olarak tuttuğu, 21,3'ünün (16 işletme) ise muhasebeyi sadece vergisel yükümlülükler için tuttuğu görülmektedir.

Tablo 1. İşletme Büyüklüğüne Göre Muhasebe Kayıtlarını Tutma Sebepleri

İşletme Ölçeği / Faaliyet Gösterilen Sektör		Muhasebe Kayıtlarının Tutulma Sebebi					
		Sadece vergisel yükümlülükler için		Bir bilgi kaynağı olarak her türlü bilgi için		Toplam	
		n	f(%)	n	f(%)	n	f(%)
İşletme ölçeği	10-49 kişi (küçük)	14	36,8	24	63,2	38	100
	50-249 kişi (orta ölçekli)	2	2,1	94	97,9	96	100
Ki kare(χ^2)=31,28		df= 1	r=0,483	p=0,000**	**p<0,01		

Tablo 1'de işletme büyüklüğüne göre muhasebe kayıtlarını tutma sebebi gösterilmiştir. Ki kare değerine ilişkin anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçük olduğu için(p=0,000) işletme büyüklüğü ile muhasebe kayıtlarının tutulma nedeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Pearson korelasyon katsayısı r=0,483'tür. Bu oran, orta düzey doğrusal ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ilişki bize işletme ölçeğinin büyüdükçe muhasebe kayıtlarını tutma sebebinin değiştiğini

göstermektedir. Küçük işletmeler ile orta ölçekli işletmeler karşılaştırıldığında küçük işletmelerin %36,80'i sadece vergisel yükümlülüklerden dolayı muhasebe tutarken, orta ölçekli işletmelerin tamamına yakını %97,90'ı muhasebeyi bir bilgi kaynağı olarak görmektedir. Yani küçük işletmeler daha çok vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek için muhasebeye ihtiyaç duyarken, orta ölçekli işletmeler ise muhasebeyi daha çok bir bilgi kaynağı olarak görmektedir.

2. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Tablo 2. Ankete Katılan Yöneticilerin Demografik Bilgileri ve Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi

İşletme Yöneticilerinin Demografik Bilgileri/MBS Önem Düzeyi	Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi			
	KiKare(χ^2)	df	Korelasyon Katsayısı(r)	p(sig.)
Cinsiyet	17,68	4	0,162	0,004**
Eğitim Durumu	12,68	8	0,109	0,055
İşletmedeki Görev (Konum)	39,90	0	-0,178	0,002**
Deneyim	53,43	16	0,029	0,614
Önem düzeyi: **p<0,01 *p<0,05				

Tablo 2'de işletme yöneticilerinin demografik bilgileri ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyleri gösterilmiştir. Ki kare anlamlılık düzeylerine baktığımızda cinsiyet değişkeni ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır, ancak Pearson korelasyon (r değeri) 0,20'den küçük olduğu için düşük düzeyde bir ilişki vardır.

İşletme yöneticisinin eğitim durumu ile ilgili ki kare değerine ilişkin p değeri 0,05'den büyük olduğu için eğitim durumu ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yani işletme yöneticisinin eğitim durumunun artması ile genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine daha çok önem verme arasında bir ilişki tespit edilmemiştir.

İşletme yöneticisinin görevi ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Pearson korelasyon katsayısı (r değeri) ise 0,20'den küçük olduğu için düşük düzeyde bir ilişki vardır.

İşletme yöneticisinin deneyimi ile ilgili ki kare değerine ilişkin p değeri 0,05'den büyük olduğu için deneyim süresi ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yani işletme yöneticilerinin deneyim sürelerinin artması, genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine daha çok önem verdiği ve bu bilgileri genel yönetim kararlarında daha çok kullandığı anlamına gelmemektedir.

Tablo 3. Ankete Katılan İşletmelere Ait Demografik Bilgiler ve Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi

İşletmelerin Demografik Bilgileri/MBS Önem Düzeyi	Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi			
	Ki-Kare(χ^2)	df	Korelasyon Katsayısı(r)	P(sig.)
Faaliyet Süresi	52,91	16	0,006	0,922
Hukuki Mahiyeti	52,41	16	0,222	0,000**
Faaliyet Gösterilen Sektör	62,38	20	-0,156	0,006**
Çalışan Sayısı (İşletme büyüklüğü)	29,72	4	0,307	0,000**
Muhasebe Takibinin Yapıldığı Yer	25,26	8	0,068	0,233
Muhasebenin Tutulma Sebebi	16,92	4	0,190	0,001**
Önem düzeyi: **p<0,01 *p<0,05				

Tablo 3, işletmelere ait demografik bilgiler ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasındaki ilişkiyi gösteren ki kare sonuçlarını göstermektedir. $p<0,05$ anlamlılık düzeyine göre işletmenin hukuki mahiyeti, faaliyet gösterilen sektör, çalışan sayısı ve muhasebenin tutulma sebebi bağımsız değişkenleri ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İşletmenin faaliyet süresi bağımsız değişkeni ve muhasebe takibinin yapıldığı yer bağımsız değişkeni ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yani işletmelerin faaliyet sürelerinin artması veya azalması ile genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine önem verme ve bu bilgileri kullanma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yine aynı şekilde muhasebe takibinin yapıldığı yer de genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyini etkilememektedir. Yani işletme içinde veya işletme dışında muhasebe kayıtlarının tutulması önem düzeyini etkilememektedir. Faaliyet gösterilen sektör bağımsız değişkeni ile genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyini önemsenmeyecek kadar küçük olumsuz bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 4. Ankete Katılan İşletmelerin Hukuki Mahiyeti ile Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi

İşletmenin hukuki mahiyeti ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi		Çok Önemsiz	Önemsiz	Farketmez	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Şahıs İşletmesi	N	1	4	18	44	35	102
	f(%)	1,00%	3,90%	17,60%	43,10%	34,30%	100,00%
Şahıs Şirketi	N	0	4	6	4	40	54
	f(%)	0,00%	7,40%	11,10%	7,40%	74,10%	100,00%
Limited Şirket	N	0	2	6	40	50	98
	f(%)	0,00%	2,00%	6,10%	40,80%	51,00%	100,00%
Anonim Şirket	N	0	0	0	24	25	49
	f(%)	0,00%	0,00%	0,00%	49,00%	51,00%	100,00%
Diğer	N	0	0	0	0	5	5
	f(%)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	100,00%
Ki kare(χ^2)=52,41 df= 16 r=0,222 p=0,000** **p<0,01							

İşletmenin hukuki mahiyeti ile genel yönetim kararlarında MBS kullanım düzeyi arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Yani işletmelerin hukuki mahiyeti, şahıs işletmesinden anonim şirkete doğru ilerledikçe genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine verilen önemin derecesi artmaktadır. Ancak Pearson korelasyon katsayısı (r değeri) 0,20-0,39 arasında olduğu için zayıf ilişki bulunmaktadır. Yani işletmenin hukuki mahiyeti ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi arasında 0,22'lik bir korelasyon bulunmaktadır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere şahıs işletmesinden şahıs şirketine, limited şirkete ve anonim şirkete doğru ilerledikçe MBS önem düzeyi artış göstermektedir. Şahıs işletmelerinde muhasebe bilgilerini önemli veya çok önemli görmeyenlerin oranı yüksek iken, bu oran anonim şirketler ve limited şirketlerde çok azalmaktadır.

Tablo 5. İşletme Büyüklüğüne Göre Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi

İşletme büyüklüğü ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi		Çok Önemsiz	Önemsiz	Farketmez	Önemli	Çok Önemli	Toplam
10-49 kişi (Küçük işletme)	n	1	8	15	40	30	94
	f(%)	1,10%	8,50%	16,00%	42,60%	31,90%	100,00%
50-249 kişi (Orta ölçekli işletme)	n	0	2	15	72	125	214
	f(%)	0,00%	0,90%	7,00%	33,60%	58,40%	100,00%
Ki kare(χ^2)=29,72 df= 4 r=0,307 p=0,000** **p<0,01							

Tablo 5’de görüleceği üzere işletme büyüklüğü ile genel yönetim kararlarında MBS kullanım düzeyi arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Küçük işletmelerden orta ölçekli işletmelere geçildikçe muhasebe bilgilerine verilen önemin derecesi artmaktadır. İşletme büyüklüğü ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi arasında 0,30’luk bir korelasyon bulunmaktadır. Ancak Pearson korelasyon katsayısı (r değeri) 0,20-0,39 arasında olduğu için zayıf ilişki bulunmaktadır. Yani işletmenin ölçeği arttıkça genel yönetim kararlarında MBS’ne verilen önemin düzeyi anlamlı ve olumlu bir şekilde artış göstermektedir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere orta ölçekli işletmelerde muhasebe bilgilerinin önemsiz olduğunu düşünenlerin oranı oldukça az iken, bu oran küçük işletmelerde daha fazladır. Yine aynı şekilde genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyini çok önemli ve önemli görenlerin oranı küçük işletmelere göre oldukça fazladır. Bu oranlar bize küçük işletmelerin muhasebeye ve muhasebe bilgilerine daha az önem verdiklerini, orta ölçekli işletmelerin ise muhasebeye ve muhasebe bilgilerine daha çok önem verdiğini göstermektedir.

Tablo 6. MBS'nin Etkinliği ve Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi

Sorular / Önem Düzeyi	Genel Yönetim Kararlarında MBS Önem Düzeyi			
	Ki-Kare(χ^2)	df	Korelasyon Katsayısı(r)	P(sig.)
Muhasebede kayıtlar mevzuata uygun tutulmaktadır.	13,15	4	-0,015	0,799
Muhasebe bilgilerine işletme yöneticileri istediğinde ulaşabilmektedir.	37,59	12	0,176	0,002**
Mali tablolar mali analize imkân verecek şekilde hazırlanmaktadır.	5,96	16	0,093	0,105
Stoklarla ilgili raporlar düzenli olarak hazırlanmaktadır.	88,60	16	0,214	0,000**
Müşteri ve Satıcılarla ilgili raporlar düzenli olarak hazırlanmaktadır.	78,43	16	0,243	0,000**
Mal alış ve satışlarıyla ilgili raporlar düzenli olarak hazırlanmaktadır.	345,38	16	0,172	0,003**
Kullanılan muhasebe programı işletmenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.	338,42	16	0,121	0,034*
Muhasebe personeli muhasebe programını etkin kullanabilmektedir.	84,87	16	0,154	0,007**
Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmektedir.	49,22	8	0,135	0,018*
Muhasebe kayıtları ve raporları gerçek durumu göstermektedir.	51,05	12	0,252	0,000**
Önem düzeyi: **p<0,01 *p<0,05				

Tablo 6’da işletmelerin muhasebe sistemlerinin yapısını ve durumunu gösteren sorulara yer verilmiştir. Tablo sonuçlarına bakacak olursak, “Muhasebede

kayıtlar mevzuata uygun tutulmaktadır” ve “Mali tablolar mali analize imkân verecek şekilde hazırlanmaktadır” sorularının için p değeri 0,05’den büyük çıktığı için genel yönetim kararlarında MBS önem düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Diğer tüm sorular için anlamlı ilişki bulunmuştur. Ancak bazı sorular için (r) değeri 0,20’den küçük çıkmıştır. Yani aralarındaki ilişkinin derecesi çok küçüktür. Bunlar da çıkarıldıktan sonra sırasıyla, stoklarla ilgili raporların düzenli olarak hazırlanması ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi arasında 0,21’lik bir korelasyon vardır.

Müşteri ve satıcılarla ilgili raporların düzenli olarak hazırlanması ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi arasında 0,24’lük bir korelasyon vardır. Muhasebe kayıtları ve raporlarının gerçek durumu göstermesi ile genel yönetim kararlarında MBS önem derecesi arasında 0,25’lik bir korelasyon vardır. Yani müşteri ve satıcılarla ilgili raporların düzenli olarak hazırlanması genel yönetim kararlarında muhasebe bilgilerine verilen önemin derecesini etkilemektedir.

İşletmelerin MBS’de stok raporlarının hazırlanması, müşteri ve satıcılarla ilgili raporların hazırlanması ile bu kayıt ve raporların gerçek durumu göstermesi, bu bilgilerin genel yönetim kararlarındaki önemini arttırmaktadır.

SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre, işletme yöneticilerinin eğitim durumu ve mesleki deneyimi genel yönetim kararlarının alımında MBS’nin önem derecesini etkilememektedir. Yani eğitim durumu arttıkça ve mesleki deneyim arttıkça yönetim kararlarında MBS kullanım düzeyi artmamaktadır.

İşletmelerin demografik bilgileri ile genel yönetim kararlarında MBS’nin kullanımını önem düzeyi arasındaki ilişkilere bakıldığında, sadece işletmenin hukuki mahiyeti ve çalışan sayısının etkili olduğunu görülmektedir. Çalışan sayısı arttıkça yani işletmenin ölçeği büyüdükçe yönetim kararlarında MBS önem düzeyi artmaktadır. Küçük işletmeler daha çok muhasebe kayıtlarını vergisel yükümlülükler için tutarken orta ölçekli işletmeler muhasebeyi bir bilgi kaynağı olarak görmektedir. Özellikle küçük işletme yöneticilerinin başarılı olabilmeleri için muhasebe kayıtlarını kendileri tutmasalar bile, muhasebecileri ile görüşüp gerekli bilgi ve raporları almaları ve bu bilgilere göre karar almaları gerekmektedir. Yine aynı şekilde, hukuki mahiyeti değişikçe; şahıs işletmesinden, şahıs şirketine ve oradan sermaye şirketlerine (limited ve anonim şirkete) doğru gidildikçe MBS önem düzeyi artmaktadır. İşletmelerin faaliyet süreleri ve faaliyet gösterilen sektörlerin MBS önem düzeyine etki etmediği görülmektedir.

MBS’nin etkinliğini ölçmeye yönelik sorular ile genel yönetim kararlarındaki etkilerine ait analiz sonuçlarına göre; işletmelerin MBS’de stok raporlarının hazırlanması, müşteri ve satıcılarla ilgili raporların hazırlanması ile bu kayıt ve raporların gerçek durumu göstermesi, bu bilgilerin genel yönetim

kararlarındaki önem düzeyini arttırmaktadır. Yani yöneticiler karar alırken MBS'ni daha aktif kullanabilmeleri için, MBS tarafından bu bilgi ve raporların zamanında, eksiksiz ve gerçekçi olarak hazırlanması gerekmektedir. Analiz sonuçlarında da görüldüğü üzere MBS bilgi kalitesi arttığında yönetim kararlarında MBS kullanım düzeyi de artacaktır. Böylelikle işletmeler daha sağlıklı ve isabetli kararlar alacaktır.

Sonuç olarak; yapılan araştırma sonucunda Bartın ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin MBS'ni genel anlamda sadece vergi ve yatırım amaçları için kullandığı görülmektedir. MBS'nin önemi tüm işletmeler tarafından kabul edilmesine rağmen MBS'den alınan bilgilerin işletme kararlarında etkin bir şekilde kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumun ise şiddeti gittikçe artan rekabet ortamında işletmelerin aleyhine sonuçlar doğuracağı açıktır. Araştırma Bartın ilindeki küçük ve orta ölçekli işletmeleri kapsamaktadır. Araştırmanın ana kütlesi genişletilip bölgesel veya ülke genelinde de böyle bir araştırma yapılabilir. Bu araştırmanın sonuçları da daha önceki yıllarda yapılmış benzer çalışmalarla karşılaştırılarak yıllar itibari ile işletmelerin MBS'yi kullanım düzeyleri karşılaştırılabilir

Araştırma verilerinin analiz sonuçları, küçük ve orta ölçekli işletmeler açısından MBS'nin karar almada kullanımı ile ilgili istenilen düzeyden hâlâ çok uzak olduğunu göstermektedir. Bu olumsuzluğun giderilmesi için önerilerimiz şunlardır:

-Üniversiteler işbirliği ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Ticaret, Sanayi Odaları gibi kuruluşlar aracılığı ile işletme yöneticileri, yönetim kararlarında MBS'nin önemini kavrama ve bu bilgileri etkin bir şekilde kullanma konusunda bilinçlendirilmelidir.

-Özellikle muhasebe departmanında çalışan personel olmak üzere tüm işletme personeli MBS'yi aktif olarak kullanmaları konusunda eğitilmelidir.

-İşletmelerde kurumsal yapı güçlendirilmeli ve şirketleşmeye, özellikle sermaye şirketlerine dönüşüm teşvik edilmelidir.

-İşletmelerin MBS'lerinin eksik yönleri tespit edilip düzeltilmeli ve bu sistemler karar almaya yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir. İşletme yönetimi için gerekli raporlar MBS'den zamanında, açık ve anlaşılabilir bir şekilde alınabilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKGÜN, Ali İhsan ve Selçuk KILIÇ (2013), Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi, Celal Bayar Üniversitesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt:20, Sayı: 2; 1-36.
- CANBOLAT, Nurhayat (2006), “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi: KCETAŞ Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- ÇİDEM, İbrahim (2013), “Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği: Küçük ve Orta Büyüklüklü İşletmeler Üzerine Bir Araştırma”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- DALABEEH, Abd el-Rahman and Seif Obied ALSHBİEL (2012), “The Role of Computerized Accounting Information Systems in Reducing The Costs of Medical Services at King Abdullah University Hospital”, Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, October 2012, Vol 4, No 6; 893-900.
- DALĞAR, Hüseyin; Ömer TEKŞEN ve Osman TUĞAY (2014), Üretim İşletmelerinde Muhasebe Bilgi Sistemi Kullanımının İncelenmesi: Batı Akdeniz Bölgesi Araştırması, Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, Vol 41; 49-67
- DAOUD, Hazar and Mohamed TRIKI (2013), “Accounting Information Systems in an ERP Environment and Tunisian Firm Performance”, The International Journal of Dijital Accounting Research, Vol 13; 1-35.
- GRANDE, Elena Urquía; Raquel Pérez ESTEBANEZ and Clara Muñoz COLOMİNA (2011), “The Impact of Accounting Information Systems (AIS) on Performance Measures: Empirical Evidence in Spanish SMEs” The International Journal of Digital Accounting Research, Vol 11; 25-43.
- GÜNEY, Aysel (2013), “Yönetim Anlayışında Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri”, Journal of Research in Education and Teaching, Ağustos 2013 Cilt:2, Sayı:3 Makale No:33 ISSN: 2146-9199; 276-280.
- HAFTACI, Vasfı (2013), Yönetim Muhasebesi, 5. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- HEAGY, Cynthia D.; Constance M. LEHMANN and Hui DU (2013), Accounting Information Systems: A Practitioner Emphasis, 8th Edition, Textbook Media.
- HORNGREN, Charles T.; Walter T. HARRISON Jr. and Linda Smith BAMBER (2005), Accounting, Sixth Edition, Pearson, New Jersey.
- İMREK, M. Kemal (2003), Yöneticiler İçin Karar Verme Teknikleri, 1. Baskı, Beta Basım A. Ş., İstanbul.
- KALAY, Faruk (2010), Bilişim Teknolojilerinin Örgütsel Yapıya Etkileri, Yönetim Bilişim Sistemleri içinde (s.67-88) Adnan Çelik ve Tahir Akgemci (Ed.), 1. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara.

- KALMIŞ, Halis ve Burcu DALGIN (2010), “Muhasebe Bilgilerinin Karar Almada Kullanımının Önemi ve Çanakkale’de Faaliyet Gösteren Sanayi İşletmelerinde Bir Uygulama”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Vol 46; 112-128.
- KAYGUSUZOĞLU, Mehmet ve Osman ULUYOL (2011), “İşletme Yöneticilerinin Muhasebe Bilgilerini Kullanım Düzeylerinin Araştırılması ve Adıyaman Uygulaması”, Yönetim Bilimleri Dergisi, 9: 2; 301-320.
- KAYNAR, Yusuf (2010), “Muhasebe Bilgi Sisteminde Üretilen Temel Performans Göstergelerinin Karar Verme Süreçlerinde Kullanılması”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MİZRAHİ, Rozi (2011), “KOBİ’lerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 2011 ISSN: 1309 -8039 (Online); 307-316.
- MUCUK, İsmet (2011), Modern İşletmecilik, 17. Baskı, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- ONAOAPOO, A. and T. ODETAYO (2012), “Effect of Accounting Information System on Organisational Effectiveness: A Case Study of Selected Construction Companies in Ibadan, Nigeria”, American Journal of Business and Management, Vol. 1, No. 4; 183-189.
- ÖMÜRBEK, Vesile (2003), “Kurumsal Kaynak Planlamasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Rolü: Gıda Sektöründe Uygulama”, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- SUMRITSAKUN, Chaiyot (2012), “The Effect of Accounting Information Systems Effectiveness on Accounting Information Usefulness Via Information Timeliness as Mediators: Case Study of Thai-Listed Companies”, International Journal of Business Research, Vol 12; 111-121.
- ŞAKLAK, Öznur ve Yasemin BURAN (2010), “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ) Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi”, MYO-ÖS 2010- Ulusal Meslek Yüksekokulları Öğrenci Sempozyumunda sunulan bildiri, Türkiye, 21-22 Temmuz.
- TOTH, Zsuzsanna (2012), “The Current Role of Accounting Information Systems”, Club of Economics in Miskolc’ TMP, Vol. 8; 91-95.
- ULUKAN, Cemil (2012), Koordinasyon ve Kontrol, İşletme Yönetimi içinde (s. 190-211), Barış Baraz ve A. Nurhan Şakar (Ed.), 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- YAZICI, Nusret (2010), “Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebenin Kobi’lerin Yönetim Kararlarına Etkisi: Erzurum Araştırması”, Mufad Journal, Sayı: 47; 202-212.
- YILMAZER Özge (2010), “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi (Ankara Tekstil İşletmeleri Örneği)” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.